

Samenvatting

In de jaren '60 en '70 kwamen Turkse gastarbeiders naar Nederland met de intentie om geld te verdienen en vervolgens weer terug te keren naar Turkije. De overgrote meerderheid van gastarbeiders liet echter op den duur het gezin naar Nederland overkomen in het kader van de gezinshereniging. Momenteel wonen in Nederland 377.000 personen van Turkse afkomst; daarmee vormen zij de grootste etnische minderheid in Nederland. Van deze groep bestaat 48% uit tweede-generatie migranten (182.000). De huidige groei van de Turkse populatie in Nederland komt voornamelijk door de toename van de tweede-generatie gezinnen. Volgens de meest recente prognoses (CBS, 2008) zal in 2050 60% (279.000) van de Turkse bevolking in Nederland uit tweede-generatie migranten bestaan.

Ondanks de groei van de Turkse bevolking in Nederland weten we nog relatief weinig over de ontwikkeling van gedragsproblemen bij jonge kinderen in Turkse migrantengezinnen en over de ouder- en opvoedingsfactoren die hierop van invloed kunnen zijn. Al in de vroege kindertijd kunnen kinderen gedragsproblemen laten zien, waarbij externaliserend gedrag zoals ongehoorzaamheid, agressie en overactiviteit vrij vaak voorkomen (zie bijvoorbeeld Van Zeijl et al., 2006). Meestal neemt dit gedrag af na het vierde levensjaar (zie Alink et al., 2006), maar bij sommige kinderen blijft dit gedrag voorkomen tot in de adolescentie of volwassenheid (Loeber & Hay, 1997). Daarnaast kan externaliserend gedrag leiden tot diverse problemen op latere leeftijd, zoals leerproblemen, delinquentie of depressie (Campbell, 1995). Uit bestaande onderzoeken in Westerse culturen blijkt dat ouderfactoren zoals dagelijkse stress, problemen in de partnerrelatie en een gebrek aan zelfvertrouwen over de opvoeding samenhangen met de ontwikkeling van gedragsproblemen bij kinderen (zie bijvoorbeeld Campbell, Shaw, & Gilliom, 2000; Coleman & Karraker, 2003; Reid & Crisafulli, 1990). Opvoedingsfactoren die in veel studies in verband zijn gebracht met gedragsproblemen zijn een gebrek aan sensitiviteit en negatief of autoritair disciplineren (Rothbaum & Weisz, 1994). Sensitiviteit verwijst naar de mate waarin ouders in staat zijn zich te verplaatsen in hun kind en passend en snel reageren op het gedrag van het kind. Bij disciplineren gaat het om de strategieën die ouders gebruiken om lastig gedrag te hanteren of te voorkomen. Deze strategieën kunnen positief ofwel autoritair zijn (uitleg geven, begrip tonen), maar ook negatief ofwel autoritair (fysiek ingrijpen, verbieden zonder uitleg). De vraag is of deze ouder- en opvoedingsfactoren in vergelijkbare mate voorkomen in Turkse gezinnen als in Nederlandse gezinnen en of ze op gelijke wijze samenhangen met gedragsproblemen bij jonge kinderen. Ook weten we nog niet of het acculturatieniveau van Turkse ouders van invloed is op hun manier van opvoeden. Acculturatie vindt plaats zodra leden van een etnische groep een

verandering ondergaan als gevolg van voortdurend en langdurig contact met een andere (dominante) cultuur (Berry, 1997). Dit betekent dat de manier waarop Turkse moeders hun kinderen opvoeden kan verschillen naarmate zij zich meer verbonden voelen met de Turkse dan wel de Nederlandse cultuur.

Aangezien de Turkse populatie de grootste etnische minderheidsgroep in Nederland is en gemiddeld een slechtere sociaal-economische positie heeft dan autochtone gezinnen, is deze groep zeer relevant voor de jeugdhulpverlening. Voordat echter gewerkt kan worden aan de ontwikkeling van opvoedingsinterventies voor Turkse gezinnen, moeten de kenmerken van de ouders, de opvoeding en van de kinderen in deze gezinnen in kaart worden gebracht. Deze kennis kan dan worden aangewend om cultuur-sensitieve interventies te ontwikkelen die aansluiten bij de gezinssituaties van Turkse gezinnen in Nederland. Dit proefschrift richt zich op *tweede-generatie* Turkse migrantengezinnen (hierna: migrantengezinnen) waarbij de volgende onderzoeksvragen centraal staan:

(1) Laten peuters in Turkse migrantengezinnen net zoveel externaliserende gedragsproblemen zien als peuters in Nederlandse gezinnen? Ervaren hun moeders net zoveel stress, en voelen ze zich even competent bij het opvoeden als Nederlandse moeders? En is de samenhang tussen kenmerken van de ouder en gedragsproblemen van het kind in beide groepen vergelijkbaar? Daarnaast is onderzocht of verbondenheid met de Turkse of Nederlandse cultuur samenhangt met de mate waarin Turkse moeders stress ervaren en vertrouwen hebben in hun opvoedingsvaardigheden (*Hoofdstuk 2*).

(2) Hoe sensitief zijn Turkse moeders in vergelijking met Nederlandse moeders, en disciplineren ze hun kinderen op een soortgelijke manier? Is de onderlinge samenhang tussen deze opvoedingsgedragingen in beide groepen vergelijkbaar? In de Turkse groep hebben we bovendien onderzocht of het acculturatieniveau van de moeders samenhangt met de mate waarin zij sensitief opvoeden en gebruik maken van autoritatieve (positieve) en autoritaire (negatieve) strategieën voor disciplineren. Daarnaast hebben we bekeken of Turkse moeders hun zonen en dochters verschillend opvoeden (*Hoofdstuk 3*).

(3) Voorspellen sensitiviteit en disciplineringsstrategieën van Turkse moeders fysieke agressie van peuters? Hierbij is ook onderzocht of de mate waarin opvoeding en agressie van peuters samenhangt verschillend is voor kinderen met een makkelijk of een moeilijk temperament (*Hoofdstuk 4*).

Opzet van de studie

Verschillende gemeenten in het westen en het midden van Nederland hebben adressen verstrekt van Turkse gezinnen met 2-jarige peuters van wie de moeders in Nederland zijn geboren en ten minste één ouder hebben die in Turkije is geboren. Deze gezinnen ontvingen een brief en een folder in zowel de Turkse als de Nederlandse taal met uitleg over het onderzoek en de mededeling dat de onderzoeker binnenkort zou langskomen om te vragen of moeders wilden deelnemen aan het onderzoek. Er zijn in totaal 384 gezinnen bereikt, waarvan 230 gezinnen aan dit onderzoek hebben deelgenomen door vragenlijsten in te vullen (60%). Van deze gezinnen hebben 155 moeders en hun peuters meegedaan aan de huisbezoeken. Achteraf werden acht gezinnen uitgesloten van de analyses, bijvoorbeeld vanwege medische problemen van het kind. Tijdens het huisbezoek deden moeder en kind verschillende spelletjes en taakjes die op video werden opgenomen, zodat later de sensitiviteit en disciplineringsstrategieën van de moeders gecodeerd konden worden. Het coderen werd gedaan door onafhankelijke codeurs die zowel de Turkse als de Nederlandse taal beheersten. Om de *ontwikkeling* van moeder- en kindgedrag te bestuderen, vond bij de gezinnen een jaar later wederom een huisbezoek plaats. Aan dit vervolg heeft 91% van de gezinnen deelgenomen.

Deze studie is een uitbreiding van de SCRIPT studie (*Screening and Intervention of Problem behavior in Toddlerhood; Van IJzendoorn & Juffer, 2000*) die is uitgevoerd onder Nederlandse gezinnen met peuters. In de huidige studie zijn dezelfde vragenlijsten afgenomen en observaties verricht als in de SCRIPT studie. Onze vragenlijstgegevens hebben we vergeleken met een groep Nederlandse gezinnen die vergelijkbaar waren wat betreft het opleidingsniveau van de moeder, sekse van het kind, en de aanwezigheid van broertjes en zusjes in het gezin (zie hoofdstuk 2). In de SCRIPT studie werden de kinderen met de 25% hoogste scores op de schaal Externaliserende Problemen van de Child Behavior Checklist (1½ -5) geselecteerd voor observatieonderzoek. Om de Turkse groep te vergelijken met de Nederlandse groep hebben we een selectie gemaakt van Turkse peuters die volgens hun moeders eveneens veel externaliserend gedrag lieten zien. Ook konden we op deze manier kinderen selecteren van wie de moeders waarschijnlijk meer negatieve opvoedingsstrategieën gebruikten. Deze selectie heeft geleid tot een steekproef van 70 gezinnen (zie hoofdstuk 3). Vervolgens hebben we in de Turkse groep onderzocht of de mate waarin opvoeding en fysieke agressie bij peuters samenhangt verschillend is voor kinderen met een moeilijk en kinderen met een relatief gemakkelijk temperament (zie hoofdstuk 4).

Omdat sociaaldemografische factoren zoals leeftijd en opleidingsniveau van de moeders en aantal kinderen in een gezin verschillend kunnen zijn voor Turkse en Nederlandse gezinnen en

van invloed kunnen zijn op het opvoedingsgedrag van moeders, hebben we bij de analyses steeds rekening gehouden met deze factoren.

Voorspellers van externaliserend gedrag bij Turkse peuters

Onderzoek naar gedragsproblemen bij schoolgaande kinderen in Turkse migrantengezinnen heeft aangetoond dat Turkse ouders meer gedragsproblemen bij hun eigen kinderen rapporteren dan Nederlandse ouders (zie bijvoorbeeld Bengi-Arslan, Verhulst, van der Ende, & Erol, 1997). Of dit ook geldt voor peuters was nog onduidelijk, omdat onderzoek naar deze groep in Nederland nog niet eerder was gedaan. Omdat moeders in migrantengezinnen in twee culturen leven kan het zijn dat ze in hun leven moeilijkheden ervaren met het vinden van een balans tussen de cultuur van herkomst en die van de omgeving (Pels, Distelbrink, & Postma, 2009). Hierdoor zouden ze meer spanningen kunnen ervaren die kunnen leiden tot onzekerheden over hun opvoedingsvaardigheden. Daarnaast kiezen tweede-generatie Turkse migranten vaak voor een huwelijkspartner die niet in Nederland is geboren maar voor het huwelijk naar Nederland is gekomen (Distelbrink & Hooghiemstra, 2005). Dit kan leiden tot verschillen in acculturatieniveaus tussen de ouders. Vanwege deze verschillen kan het zijn dat Turkse moeders meer problemen in de partnerrelatie ervaren dan Nederlandse moeders.

Onderzoek onder Westerse bevolkingsgroepen heeft aangetoond dat kinderen meer externaliserend gedrag laten zien als ze moeders hebben die meer spanningen ervaren, problemen in de partnerrelatie ondervinden en weinig vertrouwen hebben in hun opvoedingsvaardigheden (zie bijvoorbeeld Van Zeijl et al., 2006). De vraag is of deze verbanden ook gelden voor (Turkse) migrantengezinnen. Volgens de *no-group difference* hypothese kunnen etnische groepen verschillen in bijvoorbeeld opvoedingsgedrag, terwijl de invloed hiervan op de ontwikkeling van kinderen hetzelfde is. Daarentegen gaat de *group differences* hypothese er van uit dat in diverse etnische groepen de invloed van het gedrag van ouders op de ontwikkeling van het kind zal verschillen. Omdat er nog geen onderzoek was gedaan naar de relatie tussen opvoedingskenmerken en het externaliserend gedrag van peuters in Turkse migrantengezinnen, wisten we nog niet of deze relatie hetzelfde zou zijn als bij autochtone gezinnen (*no-group difference* hypothese) of dat de effecten van deze opvoedingskenmerken binnen de Turkse groep tot verschillende uitkomsten zouden leiden (*group differences* hypothese). Wel hebben verschillende studies onder Turkse migrantengezinnen vaker steun gevonden voor de *no-group difference* hypothese (zie bijvoorbeeld Wissink, Deković, & Meijer, 2006). Daarnaast is het

mogelijk dat in Turkse migrantengezinnen het acculturatieniveau van moeder een rol speelt in de opvoeding van de kinderen.

In *hoofdstuk 2* is onderzocht of er verschillen zijn tussen Turkse en Nederlandse moeders in stress, huwelijksproblemen en onzekerheden over opvoedingsvaardigheden en het externaliserend gedrag van hun kinderen, en hoe deze factoren aan elkaar gerelateerd zijn. Ook hebben we onderzocht of het acculturatieniveau van Turkse moeders gerelateerd is aan deze factoren. We vonden dat Turkse moeders meer dagelijkse stress en meer problemen in de partnerrelatie hadden dan Nederlandse moeders. Wel hadden Turkse en Nederlandse moeders evenveel vertrouwen in hun opvoedingsvaardigheden en ze ervoeren hun peuters als even lastig. Zowel Turkse als Nederlandse peuters lieten meer externaliserend gedrag zien als de moeders meer stress ondervonden en als moeders zich minder bekwaam voelden in hun opvoedingsvaardigheden. Minder vertrouwen in de eigen opvoedingsvaardigheden bleek het meest van invloed te zijn op het externaliserend gedrag van zowel Turkse als Nederlandse peuters. Ten slotte is aangetoond dat naarmate Turkse moeders zich meer verbonden voelden met de Turkse cultuur zij ook minder stress ervoeren. Deze uitkomsten ondersteunen de *no-group difference* hypothese: hoewel Turkse moeders meer stress ervaren dan Nederlandse moeders, zijn de invloeden van stress en weinig vertrouwen in de opvoedingsvaardigheden op externaliserend gedrag vergelijkbaar in beide groepen. Daarnaast laten de resultaten zien dat het behoud van de eigen cultuur een voordeel is voor het welbevinden van Turkse moeders.

Opvoedingsgedrag van Turkse moeders in Nederland

Tweede-generatie Turkse moeders kunnen in hun manier van opvoeden beïnvloed worden door hun cultuur van herkomst, die wat meer collectivistisch van aard is, en door de Nederlandse cultuur, die wat meer individualistisch van aard is. In collectivistische culturen worden eigenschappen als conformisme, gehoorzaamheid en afhankelijkheid meer gewaardeerd dan in individualistische culturen en worden kinderen vaker op een autoritaire manier gedisciplineerd (zie bijvoorbeeld Ispa et al., 2004; Rubin, 1998). In de Turkse cultuur worden bijvoorbeeld kinderen die “uslu” zijn, wat gehoorzaam, rustig en niet al te luidruchtig betekent, erg gewaardeerd (Kağıtçıbaşı, 2007). Onderzoek heeft aangetoond dat ook in eerste- en tweede-generatie Turkse migrantengezinnen gehoorzaamheid en prestatiegerichtheid van kinderen meer worden gewaardeerd dan in autochtone Nederlandse gezinnen. Daarnaast is aangetoond dat Turkse adolescenten in Nederland hun opvoeding vaak als strenger en meer conformistisch typeren dan hun Nederlandse leeftijdgenoten (zie voor een overzicht Mesman & Yaman, in druk).

Echter, diverse studies hebben aangetoond dat in collectivistische culturen autoritaire controle van ouders niet altijd gepaard gaat met minder warmte en een minder sensitieve houding, een combinatie die in Westerse individualistische culturen juist wel vaak wordt gevonden (zie bijvoorbeeld Rudy & Grusec, 2001, 2006).

Er zijn slechts weinig studies die de opvoedingssituatie in Turkse migrantengezinnen hebben onderzocht en de resultaten van de studies die dat wel deden zijn veelal gebaseerd op semi-gestructureerde interviews die kwalitatief en anekdotisch van aard zijn, terwijl zelden objectieve gestandaardiseerde observaties zijn gebruikt (Mesman & Yaman, in druk). Uit een studie die dat wel deed bleek dat Turkse moeders minder ondersteunend waren ten opzichte van hun jonge kinderen tijdens taaksituaties dan Nederlandse moeders (Leseman & Van den Boom, 1999). Deze studie was echter niet gericht op de relatie met externaliserende gedragsproblemen van peuters.

In *hoofdstuk 3* is onderzocht of Turkse moeders minder sensitief zijn dan Nederlandse moeders en of zij in vergelijking met Nederlandse moeders vaker autoritaire en minder vaak autoritatieve disciplineringsstrategieën gebruiken. Vervolgens hebben we bekeken of de onderlinge samenhang tussen deze opvoedingsgedragingen vergelijkbaar is in Turkse migrantengezinnen en Nederlandse gezinnen. Daarnaast is onderzocht of Turkse moeders hun zonen en dochters verschillend opvoeden en of het acculturatieniveau van Turkse moeders gerelateerd is aan hun opvoedingsgedrag. De resultaten lieten zien dat tijdens taakjes Turkse moeders minder sensitief waren dan Nederlandse moeders. Ze gaven minder complimenten, pakte vaker onderdelen van het taakje af en gaven minder duidelijke instructies. Ook gebruikten Turkse moeders tijdens een opruimtaakje minder vaak autoritatieve disciplineringsstrategieën zoals het geven van uitleg en complimenten. Wat betreft autoritaire disciplining waren er geen verschillen tussen Turkse en Nederlandse moeders; in beide groepen werd evenveel gebruik gemaakt van bijvoorbeeld commanderen en afpakken. Ten aanzien van de onderlinge samenhang tussen deze opvoedingsgedragingen bleek dat in beide groepen sensitiviteit (bestaande uit steunende aanwezigheid, helderheid van instructies en het bieden van ruimte) en autoritatieve disciplining bij elkaar hoorden (dat is: vaak samen voorkwamen), terwijl autoritaire disciplining een andere dimensie leek te weerspiegelen. Ook met betrekking tot opvoedingsgedrag hebben we dus steun gevonden voor de *no-group difference* hypothese: Turkse moeders waren minder sensitief en gebruikten minder vaak autoritatieve disciplineringsstrategieën, maar de onderlinge samenhang tussen deze opvoedingsgedragingen was vergelijkbaar in beide groepen. Daarnaast vonden we dat Turkse moeders hun zonen en dochters in termen van sensitiviteit en disciplining niet verschillend opvoeden. Wat betreft het

acculturatieniveau van Turkse moeders maakten moeders minder vaak gebruik van autoritatieve disciplineringsstrategieën als ze zich meer verbonden voelden met de Turkse cultuur, maar ook sensitiever waren in de omgang met hun peuter als ze vaker de Turkse taal spraken met bijvoorbeeld hun partner en familieleden.

Opvoeding, temperament en de ontwikkeling van fysieke agressie in Turkse migrantengezinnen

Onderzoek in verschillende etnische groepen heeft laten zien dat ouderlijke sensitiviteit en warmte positieve effecten hebben op de ontwikkeling van kinderen (zie bijvoorbeeld Tamis-LeMonda, Briggs, McClowry, & Snow, 2009). Maar onderzoek naar de invloed van (autoritaire) disciplineringsstrategieën op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen heeft inconsistente resultaten opgeleverd. Disciplineringsstrategieën blijken bijvoorbeeld niet in alle populaties op dezelfde manier samen te hangen met de ontwikkeling en het gedrag van kinderen. Zo bleek dat hardhandig disciplineren alleen in Europees-Amerikaanse gezinnen een negatieve invloed had op emotionele en gedragsproblemen van kinderen en niet in Afrikaans-Amerikaanse gezinnen (Deater-Deckard, Bates, Dodge, & Pettit, 1996). Er zijn echter ook studies die in verschillende etnische groepen en (Turkse) migrantengroepen vergelijkbare resultaten laten zien als in Westerse gezinnen, namelijk dat een hardhandige en strenge disciplineringsstrategieën een negatieve invloed heeft op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen (Iruka, 2009; McLoyd & Smith, 2002; Wissink, Deković, & Meijer, 2006).

Naast de invloed van opvoeding op de ontwikkeling van kinderen, is het ook belangrijk om de invloed van het temperament van het kind te onderzoeken. Kinderen met een moeilijk temperament hebben bijvoorbeeld meer moeite met het reguleren van hun emoties en het beheersen van hun agressie dan kinderen met een relatief gemakkelijk temperament (zie voor een overzicht Frick & Morris, 2004). Volgens de dual-risk hypothese lopen deze kinderen een groter risico om gedragsproblemen te laten zien als ze een insensitieve opvoeding ervaren dan kinderen met een relatief gemakkelijk temperament. De differential susceptibility hypothese gaat er van uit dat sommige kinderen vanwege hun moeilijke temperament ontvankelijker zijn voor de omgeving dan kinderen met een relatief gemakkelijk temperament. Belsky (1997, 2005) benadrukt dat deze kinderen niet alleen ontvankelijker zijn voor een negatieve omgeving, maar ook voor een positieve omgeving. Om onderscheid te maken tussen deze twee hypothesen is het van belang om zowel negatieve als positieve opvoedingsgedragingen apart te onderzoeken.

In *hoofdstuk 4* is onderzocht of Turkse peuters meer fysieke agressie laten zien als moeders minder positief zijn in hun opvoedingsgedrag (sensitiviteit en autoritair disciplineren) en meer autoritaire disciplineringsstrategieën hanteren. Vervolgens hebben we de *dual-risk* hypothese en de *differential susceptibility* hypothese getoetst. Weinig positief opvoeden en autoritair disciplineren hadden beiden geen significant effect op de fysieke agressie van peuters in de hele groep. Wel vonden we bewijs voor de *dual-risk* hypothese: kinderen met een moeilijk temperament lieten op 3-jarige leeftijd meer fysieke agressie zien als zij ook weinig positief werden opgevoed. Omdat dit modererende effect van temperament ook is gevonden in een eerdere studie onder Nederlandse peuters (Van Zeijl et al., 2007), ondersteunen onze resultaten opnieuw de *no-group difference* hypothese. We hebben geen steun gevonden voor de *differential susceptibility* hypothese: kinderen met een moeilijk temperament lieten in de context van een positieve opvoeding niet minder fysieke agressie zien. Vervolgens hebben we deze twee hypothesen getoetst met betrekking tot autoritaire disciplining van moeder. We vonden voor geen van beide hypothesen steun.

Beperkingen van het onderzoek

Deze studie heeft een aantal beperkingen. De eerste beperking is dat we met 60% een matige respons hadden. Omdat we geen gegevens hebben van gezinnen die niet aan het onderzoek hebben deelgenomen, weten wij niet of onze bevindingen te generaliseren zijn naar de gehele tweede-generatie Turkse gezinnen in Nederland. Een tweede beperking is het gebruik van vragenlijsten om externaliserend gedrag van kinderen te meten in plaats van dit gedrag te observeren. Toekomstig onderzoek zou ook observaties van kindgedrag moeten verrichten. Een derde beperking is dat we alleen moeders in dit onderzoek hebben betrokken. Om meer inzicht te krijgen in externaliserende gedragsproblemen van Turkse peuters is het ook van belang om de invloed van het opvoedingsgedrag en de mate van het acculturatieniveau van (veelal eerste-generatie) Turkse vaders op deze problemen te onderzoeken. Tot slot hebben we het opvoedingsgedrag van Turkse en Nederlandse moeders in twee verschillende situaties geobserveerd (thuis versus op de universiteit). Omdat Turkse moeders liever niet naar de universiteit komen, is het voor de vergelijkbaarheid belangrijk om in toekomstig onderzoek Nederlandse moeders ook thuis te observeren.

Conclusie en aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

De bevindingen van dit onderzoek wijzen er op dat tweede-generatie Turkse moeders meer stress ervaren, minder sensitief zijn en minder vaak autoritatieve disciplineringsstrategieën toepassen dan Nederlandse moeders, maar dat de uitwerking van deze kenmerken op de ontwikkeling van externaliserend gedrag bij peuters vergelijkbaar is in beide groepen. Bovendien blijkt in de Turkse groep het temperament van het kind in de ontwikkeling van externaliserend gedrag van belang te zijn. Kinderen met een moeilijk temperament blijken meer vatbaar te zijn voor een ongunstige opvoedingsomgeving dan kinderen met een relatief gemakkelijk temperament. Dit komt overeen met de resultaten van de SCRIPT studie onder Nederlandse peuters (Van Zeijl et al., 2007). Naar aanleiding van onze uitkomsten kunnen we concluderen dat het bevorderen van ouderlijke sensitiviteit en het aanleren van autoritatieve disciplineringsstrategieën ter voorkoming van externaliserende gedragsproblemen in Turkse migrantengezinnen net zo relevant is als in Nederlandse gezinnen. In Turkse migrantengezinnen zou bovendien ook aandacht moeten zijn voor het belang van het behoud van de cultuur van herkomst, omdat dit van invloed is op het verminderen van stress en het verhogen van sensitief gedrag van moeders. De resultaten van dit proefschrift hebben geleid tot de ontwikkeling van een cultuur-sensitieve versie van de “*Video-feedback Intervention to promote Positive Parenting and Sensitive Discipline (VIPP-SD)*”, specifiek gericht op tweede generatie Turkse migrantengezinnen (VIPP-TM). De effectiviteit van deze interventie wordt in de komende jaren getoetst in een gerandomiseerde studie met controlegroep waarbij wordt gekeken of de interventie effectief is in het bevorderen van ouderlijke sensitiviteit en autoritatieve disciplinering en het verminderen van gedragsproblemen bij kinderen in Turkse migrantengezinnen.